

Využití fyziodetekčního vyšetření v procesu dokazování v trestním řízení*

The Use of Physical Examination in the Process of Evidence in Criminal Proceedings

David Texl**

Abstrakt

Snaha odhalit lež provází lidskou společnost celou její historií. V minulosti byly za tímto účelem využívány různé, mnohdy nevědecky založené, metody. Až období dvou světových válek přineslo objevení přístroje, který dokáže strojově rozeznávat tělesné projevy pojící se s pravdou a lží. Pro tento přístroj se vžil název polygraf. Po jeho objevení bylo jen otázkou času, kdy začnou být zkoumány možnosti využití tohoto přístroje pro účely dokazování v trestním řízení. Postoj k fyziodetekčnímu vyšetření však ve světě není jednotný, přičemž v České republice není výsledek fyziodetekčního vyšetření soudy přijímán jako důkaz, proto slouží pouze jako informace operativního charakteru. Ve svém příspěvku se zabývám mnohými provokativními otázkami, kdy se zamýšlím nad tím, proč není tento přístroj v praxi více využíván a jaké změny by mohly docílit větší objektivizace této metody. Cílem mého článku je především iniciovat diskuzi nad touto problematikou, nikoli vyřešit všechny problémy pojící se k fyziodetekčnímu vyšetření, neboť takovýto cíl by značně překračoval možnosti jednoho článku v odborném časopise.

Klíčová slova

Fyziodetekční vyšetření; polygraf; dokazování; kriminalistika; výslech.

Abstract

The desire to expose lies has accompanied human society throughout its whole history. In the past, various, often unscientific, methods have been used for this purpose. It was not until the period of the two world wars that the discovery of a device that can detect the bodily manifestations associated with truth and falsehood. The name polygraph was adopted for this device. After its discovery, it was only a matter of time before the possibilities of using this device for the purposes of evidence in criminal proceedings began to be explored. However, the attitude towards the physiological examination is not uniform in the world, and in the Czech Republic the result of the physiological examination

* Tento článek byl vytvořen na základě poznatků získaných mimo jiné v rámci projektu specifického výzkumu na vysoké škole pro rok 2023 s názvem „Využití specifických kriminalistických metod při dokazování v trestním řízení“, kód projektu MUNI/A/1375/20.

** Mgr. Bc. David Texl, LL. M., doktorand, Katedra trestního práva, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno; komisař, Služba kriminální policie a vyšetřování, Odbor obecné kriminality, Krajské ředitelství policie Jihomoravského kraje, Brno / Ph.D. student, Department of Criminal Law, Faculty of Law, Masaryk University, Brno, Czech Republic; Lieutenant, Criminal Police and Investigation Service, General Crime Department, Regional Police Directorate of the South Moravian Region, Brno, Czech Republic / E-mail: david.texl@mail.muni.cz / ORCID: 0009-0000-4446-4358

is not accepted as evidence by the courts, therefore it serves only as information of an operational nature. In my paper I deal with many provocative questions, reflecting on why this device is not used more in practice and what changes could achieve greater objectification of this method. The aim of my article is primarily to initiate a discussion of this issue, not to resolve all the problems associated with the physiological examination, as such a goal would be well beyond the capabilities of a single article in a scientific journal.

Keywords

Physiological Examination; Polygraph; Evidence; Criminalistics; Interrogation.

Úvod

Dokazování lze s určitou mírou zjednodušení definovat jako zákonem regulovaný proces, vedoucí ke zjištění materiální pravdy jako podkladu pro rozhodnutí soudu v rámci vedeného trestního řízení. V procesu dokazování se využívají různé metody a postupy, kdy některé z nich jsou *expressis verbis* upraveny v textu zákona, jiné v něm upraveny nejsou a řídí se pouze zákonem nastavenými mantinely. Mnohé z těchto metod mají svůj základ v kriminalistice, jakožto nepravvní vědě trestního práva.

V souladu s dikcí § 89 odst. 2 trestního řádu¹ pak „*Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a obledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu.*“ To jen potvrzuje výše uvedené tvrzení, že konkrétní postup při vyhledání, zajištění či provedení důkazu nemusí být vždy výslovně upraven v zákoně, a zároveň to, že jako důkazní prostředek nemusí sloužit vždy pouze ty metody a postupy, které zná současná právní úprava, tedy trestní řád (např. výslech, ohledání místa činu, využití některých z tzv. zvláštních způsobů dokazování apod.).

Také byla náznakem řeč o materiální pravdě jakožto o cíli, ke kterému má dokazování v trestním řízení směřovat. Zásada materiální pravdy vyvěrá z ustanovení § 2 odst. 5 tr. řádu, kdy jeho dikce říká, že „*Orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí.*“

Z výše uvedeného lze tak snadno presumovat, že v rámci trestního řízení, zejména pak při samotném procesu dokazování, má být zjištěna, či alespoň zjišťována, pravda. Avšak jak odlišit pravdu od lži? Vždyť ani právní řád nevyklučuje, aby obviněný v trestním řízení vypovídal lživě, pokud si tuto taktiku zvolí jako způsob obhajoby. Avšak lhát nemusí pouze obviněný, byť ve vztahu k některým dalším účastníkům trestního řízení již zákon upravuje určité formy postihu, pokud tyto osobu budou vypovídat vědomě nepravdivě. Jsou schopnosti policistů, státních zástupců a soudců natolik rozvinuté, že dokáží odhalit každou lež,

¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Dále „tr. řád“ nebo „TrŘ“.

at' už jde o obviněného, svědka, či například znalce? Jsou vůbec lidské schopnosti a lidské vnímání dostačující k tomu, abychom dokázali lež spolehlivě rozpoznat?

Je sice známo, že určité specifické projevy chování či různé reflexy², o nichž nezřídka člověk, který lže, nemá ani ponětí, mohou naznačovat, že daná osoba nepodává pravdivou výpověď. Avšak ne každý vyslychající policista, státní zástupce či soudce má tyto vědomosti, a především ne každý je dokáže v praxi aplikovat, neboť se nejedná o nic snadného. I přes to navíc nejsou tyto metody a postupy nezpochybnitelně účinné, ale hrají svoji roli především v rovině psychologické.

Z těchto důvodů se pak nabízí otázka, zda je současné vědecké poznání natolik rozvinuté, aby mohl být sestrojen přístroj, který by byl při rozpoznávání lži spolehlivější, nežli pouhý lidský úsudek a zkušenosti. Tato otázka byla v zásadě zodpovězena již z průběhu minulého století, především pak na počátku jeho druhé poloviny, kdy začaly být vyráběny stroje k odhalení lži. Takovýto přístroj začal být následně označován jako polygraf.

Při vyvíjení polygrafu, jakožto stroje na odhalení nepravdivých výpovědí, byl kladen důraz na objektivizaci v této oblasti, a to při využití všech dostupných vědeckých poznatků a technických prostředků. Tato kombinace by tak měla zaručovat daleko větší přesnost a spolehlivost, než je tomu u pouhého lidského úsudku a zkušenosti, tedy – žoviálně řečeno – „odhadu na lidi“.

Poměrně bohaté praktické zkušenosti ukázaly, že polygraf může být velmi cenným pomocníkem při odhalování lži. Avšak lze jej takto využít i pro účely trestního řízení? Názory na tuto otázku i praxe se rozcházejí, v různých státech můžeme sledovat odlišné přístupy k využívání polygrafu. Co je však tím hlavním problémem, který prozatím (alespoň pak v českých podmínkách) brání hojnějšímu využívání tohoto přístroje?

V předkládaném článku se zaměřím na některé okruhy, které mohou být shledány problematickými ve vztahu k využívání polygrafu v praxi. Zaměřím se především na otázku využívání polygrafu v kontextu zákonem zaručených práv obviněného, zejména pak v souvislosti se zákazem donucování k sebeobviňování, tedy zásadě *nemo tenetur se ipsum accusare*. Dále si položím otázku týkající se právní úpravy vyšetření na polygrafu, která v současném českém trestním právu absentuje, a v souvislosti s tím se pak budu tázat, zda lze z tohoto důvodu *per analogiam* aplikovat právní úpravu vztahující se k výsledku, a též zda se s ohledem na povahu vyšetření na polygrafu o výsledcích vůbec jedná. V neposlední řadě se pak zaměřím na přípustnost výsledku vyšetření na polygrafu jako důkazu pro účely trestního řízení a budu zkoumat i jeho právní povahu.

Při tvorbě tohoto textu jsem čerpal především z dostupné tuzemské a zahraniční literatury, odborných statí a výzkumů, a dále též i z praktických zkušeností, a to jak u nás v České republice, tak i v zahraničí.

Jsem si vědom toho, že předkládaný článek zcela jistě nedokáže vyřešit všechny problémy, které se v praxi s vyšetřením osob na polygrafu pojí, avšak za přínos považuji i to, že budou tyto problémy vůbec pojmenovány, kdy se pokusím na základě jejich rozboru alespoň

² K tomu srov. např. GIROD, R. J. *Profiling The Criminal Mind. Behavioral Science and Criminal Investigative Analysis*. Lincoln: iUniverse, Inc., 2004, s. 75–78. ISBN 978-0595332779.

částečně nastínit možná řešení. Taktéž bych byl rád, kdyby tento text podnítil diskuzi v odborných kruzích nad otázkou, zda je vhodné častěji využívat fyziodetekčního vyšetření pro účely dokazování v trestním řízení.

Před samotným výkladem pojímám se k problematice fyziodetekčního vyšetření bych pak předestřel jednu tezi, jejímž autorem je Galileo Galilei. Ten kdysi pronesl, že „*Všechny pravdy jsou snadno pochopitelné, jakmile je objevíme; jde však o to, abychom je objevili.*“ To jen dokládá lidskou snahu po odhalení pravdy, kdy za současného stavu vědy a techniky můžeme za tímto účelem užívat i různé přístroje – především tzv. polygraf, kterému je věnován právě i tento článek.

1 Vymezení pojmů pravda a lež

Pravda a lež jsou ústředními pojmy v souvislosti s problematikou fyziodetekčního vyšetření, kdy jeho cílem je právě rozlišení mezi nimi. Vymezení těchto dvou pojmů však není tak snadné, jak se na první pohled může zdát. Pojetí pravdy se liší jak podle toho, prizmatem které vědní disciplíny se na pojem pravda díváme, tak i podle jednotlivých autorů a různých filosofických směrů.

Ve světle výše uvedeného můžeme hovořit například o pravdě ontologické nebo ontické. Dále se můžeme setkávat s různými teoriemi pravdy, jako je například teorie korespondenční, koherenční, pragmatická či schematická.³ Zároveň nelze přehlížet ani fakt, že se pohled na pojetí pravdy v dějinách lidstva vyvíjel a měnil. Jak uvádí Pokorná, „*Pravdou v různých kontextech se zabývá každý člověk na Zemi, i když si to třeba přímo neuvědomuje. Pravda je také předmětem otázky všech filosofů. Ve filosofickém smyslu je to totiž termín, který označuje základní hodnotu poznání, ke kterému se filosof snaží různými metodami dospět.*“⁴

Zároveň je na místě si uvědomit, že pojetí pravdy se liší nejen v rovině filosofické, ale také i mezi běžnými lidmi. Je zřejmé, že obecně má každý přibližně stejné pojetí toho, co je pravdou a co naopak lží. Jsou zde však mnohé faktory, které toto vnímání ovlivňují. Mezi ně můžeme řadit například věk, životní zkušenosti, výchovu či dosažené vzdělání. Tak například rozdílné vnímání pravdy ve světě dětí a dospělých je charakteristicky vystiženo v asi nejznámějším díle Antoine de Saint-Exupéryho *Malý princ*.⁵ Všechny tyto rozdílnosti jsou pak podstatné i při činnosti jednotlivých orgánů činných v trestním řízení, které se snaží o zjištění pravdy ve vztahu k šetřené věci.

Opakem pravdy je pak lež. Pravda i lež jsou pojmy, se kterými se setkáváme na denní bázi. S oběma pojmy se například můžeme setkat i v dávných biblických textech, dalším příkladem pak může být osmé přikázání z desatera, které zní „*nevydáš keřivého svědectví proti bližnímu svému*“. Nejen prostřednictvím těchto textů je tak lidem vštěpováno, že lhát se nemá. Není však žádným překvapením, že se lži v jejích různých podobách se setkáváme velmi často. Tím spíš se s ní pak můžeme setkat i rámci trestního řízení, kde je, tak říkajíc, ve hře mnoho.

³ POKORNÁ, T. *Problémy pravdy ve filosofii*. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2017, s. 10 a násl.

⁴ POKORNÁ, op. cit., s. 10.

⁵ SAINT-EXUPÉRY, A. *Malý princ*. Praha: Albatros, 1972, 101 s.

Určité procento lidí se dokonce se lži naučí žít natolik, že ji přijmou jako část svojí identity, další pak svým vykonstruovaným lžím dokonce skutečně uvěří a dále jsou pak přesvědčeni, že vlastně říkají pravdu. S tím se pojí i problematika různých duševních poruch, kdy u některých z nich může být užívání lži průvodním znakem. Za příklad může sloužit tzv. bájná lhavost. V takovém případě však není motivem zisk osoby, která lže, ale spíše upoutání pozornosti či zvýšení sebevědomí.

Otázkou však nadále zůstává, jak lež účinně odhalit. Snaha odhalit lež podezřelých osob provází nejen lidstvo, ale i celé dějiny kriminalistiky. V dřívějších dobách byly za tímto účelem využívány různé nevědecké metody, které se zakládaly spíše na pověrách a často byly rovněž spojeny s náboženstvím. Nezřídka bylo odhalování lži spojeno s tzv. čarodějnictvím a čarodějnickými procesy. S rozvojem moderní kriminalistiky však začalo docházet k využívání vědecky podložených postupů, které byly ověřitelné, čímž byla zajištěna jejich objektivnost. Výsledky aplikace těchto metod pak mohou být, a často také jsou, využívány jako důkazy v trestním řízení.

2 Historický exkurs

Jelikož v některých trestních věcech není snadné získat důkazy o vině konkrétní osoby, je snahou kriminalistiky a dalších vědních disciplín vytvářet stále nové metody a postupy, které tuto situaci usnadní. Jednou z těchto metod tak může být i využití přístroje, který dokáže rozlišit pravdivou a nepravdivou výpověď – tzv. polygrafu.

Polygraf, jakožto přístroj využívaný k provádění fyziodetekčního vyšetření, jehož základem je snímání některých tělesných hodnot za účelem odhalení lži, bývá někdy laickou veřejností označován jako tzv. detektor lži. Podstatou vyšetření na detektoru lži je zjednodušeně zjišťování, zaznamenávání a vyhodnocování fyziologických změn, které se odehrávají v lidském organismu, a to v souvislosti s otázkami pokládanými v průběhu vyšetření.

Polygraf se pro účely odhalování lži začal používat na počátku 20. století. Za vším stála především snaha dokázat na základě vědeckých postupů odhalit lež⁶, přičemž polygraf měl být využíván k výsledkům válečných zajatců v době první i druhé světové války. Z historie jsou však známy i různé nevědecké přístupy, kdy jejich snahou bylo taktéž odhalení lži. Tak například známé jsou pokusy s polknutím zrnka rýže, přičemž tento postup se užíval před asi 3 000 lety v Číně.⁷ Naopak například v Indii se užívalo tzv. „setkání s oslem v temném stanu“.⁸

⁶ Už v tomto okamžiku je možno připomenout jednoho z nejvlivnějších a nejcitovanějších psychologů 21. století, amerického psychologa Paula Ekmana. Ten se proslavil svým původně specifickým systémem na odhalování lži, o který se nyní opírají různé vyšetřovací či psychologické orgány. Jedná se o zlomek sekundy trvající změny v obličejí, tzv. mikrovýrazy. Jsou to téměř neznatelná gesta, jako nenápadné zatažení dechu, letmý pohled do levého rohu, cuknutí rtu, či nepravidelné mrknutí. To vše jsou mikrovýrazy, které odhalí lež.

⁷ Srov. např. STRAUS, J., VAVERA, F. a kol. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 333. ISBN 978-80-7380-370-4.

⁸ K těmto metodám blíže srov. např. KATWALA, A. The race to create a perfect lie detector – and the dangers of succeeding. *The Guardian* [online]. 2019 [cit. 11. 11. 2024]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/technology/2019/sep/05/the-race-to-create-a-perfect-lie-detector-and-the-dangers-of-succeeding>

Bez zajímavosti není ani úvaha, kterou prezentoval v roce 1730 anglický spisovatel Daniel Defoe, a to, že by se podezřelým měl po čas jejich výsledku měřit tep.⁹

Počátky využívání fyziodetekce jako kriminalistické metody nalézáme na počátku 20. století v USA. V roce 1914, tedy na počátku první světové války, byl americkou vládou pověřen William Marston, aby zkoumal možnosti detekce lži pro vojenské účely. V roce 1921 forenzní psychiatr John Larson vytvořil první moderní polygraf, tehdy označovaný jako tzv. kymograf, který na papír zaznamenával kardiovaskulární činnost člověka a také pravdivost jeho dýchání. Poprvé byl pak polygraf užit před soudem v roce 1923 Williamem Mastonem, a to v případě Frye vs. US. Na základě využití polygrafu v tomto případě bylo zformulováno tzv. Pravidlo 702, které říká, že „polygraf je jako vědecký důkaz přípustný v soudním řízení tehdy, pokud ho přijme celá vědecká komunita“.^{10,11}

V současné době je však již obecně uznávanou skutečností, že lež jako takovou nelze nijak odhalit za použití vědeckých metod, neboť lež sama nemá žádné specifické projevy. Co však odhalit lze jsou ty projevy, které se pojí se situacemi, kdy osoba říká nepravdu. To znamená, že sice nemůžeme odhalit přímo lež samu, ale můžeme detekovat určité signály toho, že osoba na položenou otázku neodpovídá pravdivě. Tyto fyziologické procesy totiž nelze ovlivnit vůlí daného jedince, a proto jsou, dá se říci, objektivní povahy, i když se je vyšetřovaná osoba snaží potlačit.

V českých zemích bylo fyziodetekční vyšetření užíváno zhruba od 50. let 20. století. V 60. letech pak dochází k častějšímu využívání v praxi a této metodě se věnuje i odborná literatura.¹² Významným mezníkem se pak stal rok 1969, kdy odborníci došli k závěru, že fyziodetekční metoda je v zahraničí hojně využívána, a to svědčí o její prospěšnosti v procesu objasňování trestné činnosti.¹³ Prvotní poznatky k možnostem využívání polygrafu u nás s přihlédnutím k zahraničním zkušenostem pocházely z Ústavu kriminalistiky při Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.¹⁴ Od roku 1981 pak byla problematika využití fyziodetekčních metod převedena do Kriminalistického ústavu v Praze (dále „KÚP“), kde bylo za tímto účelem zřízeno speciální pracoviště.

3 Pojem fyziodetekčního vyšetření a způsob jeho provedení

Jak již bylo naznačeno v úvodní části, fyziodetekční vyšetření, které se provádí za pomoci speciálně vyvinutého přístroje, nejčastěji známého pod označením polygraf, je založeno

⁹ DEFOE, D. *An Effectual Scheme for the Immediate Preventing of Street Robberies, and Suppressing all Other Disorders of the Night*. Londýn: J. Wilford, 1731, 76 s.

¹⁰ MICHALICOVÁ, Z. Psychofyziologické overovanie pravdovravnosti. *FORENZNÍ VĚDY, PRÁVO, KRIMINALISTIKA*. 2017, roč. 2, č. 1. ISSN 2533-4387.

¹¹ Pravidlo 702 bylo v roce 1993 upraveno na základě případu *US proti Daubert*, kdy soud prohlásil, že psychofyziologické ověřování pravdomluvnosti je vědecká metoda.

¹² Blíže srov. MATIÁŠEK, J., BÁRTA, B., SOUKUP, J. *Výslech a psychologie*. Orbis: Praha, 1966, s. 145 a násl.

¹³ KOHOUT, J. K některým aspektům fyziodetekčního vyšetření. *Kriminalistika*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2009, roč. 42, č. 3. ISSN 1210-9150.

¹⁴ KOHOUT, J., VRANÁ, J. Detektor lži – fyziodetekční vyšetření. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, 1995, č. 5, s. 33 a násl. ISSN 1210-6348.

na měření a zkoumání různých fyziologických hodnot (odtud pojem fyzio-detekční), přičemž jsou zkoumány jejich změny a jejich vývoj v závislosti na pokládání jednotlivých otázek.

Jak uvádí Porada, „*Psychofyziologické vyšetření za účelem ověřování pravdomluvnosti ve výpovědi je proces, kterým určujeme, zda daná konkrétní osoba je pravdomluvná vzhledem na předmět vyšetřování.*“¹⁵

Jedná se tedy o standardizovaný postup, kdy se zúčastněné osobě pokládají předem stanovené otázky, na které má tato osoba pravdivě odpovídat. Zároveň dochází k měření vybraných fyziologických údajů odpovídající osoby, které jsou následně podrobovány analýze.

V průběhu vyšetření jsou zaznamenávány reakce na všechny položené otázky. Ty otázky, které vyšetřovaná osoba vnímá jako ohrožující, tedy kdy si uvědomuje, že by jí pravdivá odpověď na tuto otázku přinesla problémy či komplikace, vyvolávají v organismu vyšetřované osoby určité fyziologické změny, jak byly popsány výše. Tyto změny jsou během vyšetření snímány a zaznamenávány, a to za účelem pozdějšího vyhodnocení. Výhodou vyšetření na fyziodefekčním přístroji je to, že tyto reakce jsou ve většině případů nevědomé, tudíž jsou i těžko ovlivnitelné. I přes to se samozřejmě čas od času objevují různé pokusy o ovlivnění výsledků takto prováděného vyšetření.

Vyšetření vždy provádí náležitě vyškolený specialista, v českých podmínkách se pak jedná o několik specialistů působících na Kriminalistickém ústavu v Praze. Fyziodefekční vyšetření kladé velké nároky na přesnost. Jednak je zcela zásadní vhodně stanovit otázky, na které bude daná osoba odpovídat, a dále také jejich správné vyhodnocení, respektive vyhodnocení tělesných reakcí vyšetřovaného na pokládané otázky. V současné době se ročně provádí přibližně 150 takovýchto vyšetření za jeden kalendářní rok.¹⁶

4 Průběh fyziodefekčního vyšetření

Co se týče využívání fyziodefekčního vyšetření v kriminalistické praxi, pak lze konstatovat, že využití této metody může mít výrazně pozitivní vliv na objasňování a vedení vyšetřování trestného činu. Toto vyšetření se zpravidla využívá při vyšetřování závažné trestné činnosti, kde může mít velký vliv na odhalení pachatele, ale i dalších podstatných skutečností, jako je například odhalení účelové výpovědi oznamovatele v pozici domnělého poškozeného.

V současnosti se u nás toto vyšetření využívá jako prostředek, na jehož základě může policejní orgán získat další poznatky (indicie) důležité pro vedení vyšetřování. Nejde tedy pouze o to, aby policejní orgán na základě tohoto vyšetření dospěl k závěru, že vyšetřovaná osoba vypovídá o některých skutečnostech nepravdivě, ale na základě fyziodefekčního vyšetření může policejní orgán získat některé cenné informace, které by jinak, například na základě operativně-pátrací činnosti, nezískal, a na základě těchto informací pak může odhalit

¹⁵ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 81. ISBN 978-80-7380-741-2.

¹⁶ Nejedná se o žádnou oficiální statistiku, informace je založena na sdělení samotných pracovníků provádějících fyziodefekční vyšetření na KÚP.

a zajistit další důkazy, které mohou hrát významnou úlohu při zjišťování objektivní pravdy v řízení před soudem.

Vyšetření na polygrafu se rovněž někdy využívá v situacích, kdy je v daném případě větší množství podezřelých a je potřeba tento výběr nějakým způsobem eliminovat a počet podezřelých zúžit. V takovém případě se pak fyziodefekční vyšetření využívá vlastně v opačném smyslu – cílem je odhalit ty osoby, které vypovídají pravdivě, což je (ve spojitosti s dalšími zjištěnými skutečnostmi) zpravidla zbavuje podezření.

Základem tohoto vyšetření je snímání a registrace pěti základních hodnot, mezi které řadíme:

- kožní odpor,
- krevní tlak,
- tepová frekvence,
- dech,
- změny objemu pulsní krve.

Přístroje k měření těchto hodnot se v minulosti vyvíjely, v počátcích byly některé z těchto hodnot měřeny zvlášť, to znamená, že se při vyšetření používalo i více přístrojů najednou, postupem času pak bylo měření všech předmětných hodnot integrováno do jednoho přístroje – tzv. polygrafu.¹⁷

Měření těchto hodnot probíhá při odpovídání na sérii předem připravených otázek, kdy tyto otázky lze členit do různých kategorií, jejich skladba je také dána různými technikami (testy), které se při fyziodefekčním vyšetření užívají. V českých podmínkách se můžeme setkat především s testem ZOC (Zone of Comparison Technique) a testem R-I (relevant-irrelevant questions). Program samotného vyšetření pak připravuje výhradně Kriminalistický ústav v Praze, kde se fyziodefekčnímu vyšetření věnuje tým speciálně vyškolených odborníků. Ti pak po konzultaci s vyšetřovatelem sestavují otázky, které budou vyšetřovanému postupně pokládány a jsou podkladem pro následné vyhodnocování reakcí vyšetřovaného na tyto položené otázky. Výstupem z vyšetření je pak Zpráva o provedení a výsledku fyziodefekčního vyšetření, kdy k hodnocení se využívá standardizovaný systém ESS.¹⁸

V rámci využívání různých metod snímání a následného vyhodnocování fyziologických hodnot lze v kontextu současného stavu poznání a prudkého technologického rozvoje uvažovat i o uplatnění umělé inteligence (artificial intelligence – AI) v průběhu tohoto procesu. Na první pohled se možné mohou zdát tyto úvahy předčasné, faktem však je, že se v praxi k podobným účelům umělá inteligence již delší dobu využívá. Tak například ve Spojených státech amerických započali v reakci na teroristický útok z 11. září 2001 vyvíjet různé přístroje na sledování aktivity mozku, které mají mimo jiné také dokázat odhalit lež. Výzkumem v této oblasti se zabývá americká Agentura pro pokročilé obranné výzkumné

¹⁷ GORDON, N. J. *Essentials of Polygraph and Polygraph Testing*. Boca Raton, FL: CRC Press, 2017, s. 29 a násl. ISBN 978-1-4987-5771-3.

¹⁸ Různé standardy pro hodnocení výsledků fyziodefekčního vyšetření se řídí především metodikami vydávanými American Polygraph Association, k tomu blíže srov. webové stránky dostupné z: <https://polygraph.org/>

projekty (Defense Advanced Research Projects Agency – DARPA), kdy výsledkem je přístroj umožňující odhalení lži na základě funkční magnetické resonance.¹⁹

Vývoj pak může jít ještě dál, kdy lze například uvažovat i o zhmotnění obrazů z lidské mysli. Faktem je, že takováto metoda by sice mohla být velmi přínosnou pro kriminalistickou praxi, kdy bychom takto mohli „nahlédnout“ do mysli jiných osob a mohli bychom například u poškozeného vyvolat podobu pachatele, kterého on sám viděl, ale už jej nedovede popsat nebo jeho podobu z důvodu vzniknuvšího traumatu vytěsnil, či případně bychom mohli *ad absurdum* dokonce i u pachatele vyvolat některé „obrazy“, které by napomohly zrekonstruovat skutkový děj u trestného činu apod.²⁰ Jde však o hudbu daleké budoucnosti, kdy je zároveň třeba si uvědomovat, že aplikace takovýchto metod v praxi by vyžadovala vysoký etický standard při jejich využívání, a dále i rozsáhlé legislativní změny.

Pokud je řeč o využívání nejmodernějších metod v souvislosti s prováděním fyziodetekčního vyšetření, pak by neměla být opomenuta ani metoda založená na pohybech očí, které si daný jedinec neuvědomuje, a proto je dokáže jen těžko ovlivnit. Úmyslnou změnu pohledu pak lze většinou snadno odhalit, čímž je potvrzen i závěr o pravdivosti či nepravdivosti odpovědi, při níž byla oční reakce sledována.²¹ Zajímavé také může být sledování tzv. mikrovýrazů neboli mikroexpresí.²²

Krom přístrojů využívaných při různých formách fyziodetekčního vyšetření jsou pak samostatnou kapitolou i otázky, které jsou vyšetřovanému v průběhu vyšetření pokládány. Podstatná je jak jejich skladba, tak i jejich výpovědní hodnota, aby byly výsledky vyšetření validní a aby mohly být výsledky vyšetření na skutkový stav šetřené věci.

Při fyziodetekčním vyšetření jsou využívány různé skupiny otázek. Při nejvyšší míře zjednodušení lze hovořit o otázkách kontrolních a otázkách kritických. Kontrolní otázky jsou takové, kdy známe správnou odpověď, což umožňuje snazší vyhodnocení reakce vyšetřovaného, a dále kritické otázky jsou ty, které se týkají předmětu vyšetřování, tedy kriminalisticky relevantních skutečností pojících se ke konkrétnímu trestnému činu.

Při kladení otázek je potřeba reagovat i na předchozí odpovědi, nebo ideálně tyto odpovědi předem předpokládat již při tvorbě skladby otázek, a to především z toho důvodu, aby se předešlo falešným závěrům, které sice mohou odpovídat naměřeným hodnotám, avšak nebudou odpovídat skutečnosti. Příkladem může být situace, kdy se může někdo cítit vinným za smrt jiné osoby (např. rodič, partner apod.), i když tuto osobu sám svým bezprostředním jednáním neusmrtil.²³

¹⁹ FARAH, M., HUTCHINSON, J. B., PHELPS, E., WAGNER, A. Functional MRI-based lie detection: scientific and societal challenges. *Nature Reviews Neuroscience*. 2014, roč. 15, s. 123–131. ISSN 1471-003X. DOI: <https://doi.org/10.1038/nrn3665>

²⁰ K podobným metodám srov. např. KAY, K. N. a kol. Identifying natural images from human brain activity. *Nature*. 2008, s. 352–355. ISSN 1476-4687. DOI: <https://doi.org/10.1038/nature06713>

²¹ K tomuto typu vyšetření se používá např. přístroj EyeDetect od společnost Converus. K tomu blíže srov. webové stránky dostupné z: <https://converus.com/>

²² K tomu blíže srov. PROVAZNÍK, J. Kriminalistické a trestněprávní aspekty detekce lží analýzou tzv. mikroexpresí. *Revue pro právo a technologie*. Brno: Masarykova univerzita 2022, roč. 13, č. 25, 35 s. ISSN 1804-5383. DOI: <https://doi.org/10.5817/RPT2022-1-1>

²³ GORDON, op. cit., s. 44–45.

Při tvorbě baterie otázek, jejich pokládání a jejich následném vyhodnocování by měly být brány do úvahy i psychologické konotace. Je nutné si uvědomit, že při tomto druhu vyšetření, je stejně jako například při výslechu pracováno s tzv. paměťovou stopou, která postupem času „degraduje“, a to v závislosti na subjektivních vlastnostech a schopnostech daného jedince.²⁴

Samostatnou otázkou je pak využití fyziodekčního vyšetření u dětí, resp. u mladistvých ve věku 15–18 let. V tomto ohledu bych byl velmi opatrný, neboť je třeba vždy posuzovat, do jaké míry je mladistvý schopen chápat podstatu a smysl tohoto úkonu. Z tohoto důvodu bych *a priori* vyloučil provádění fyziodekčního vyšetření u osob mladších 15 let. Otázkou pak je, jaký zaujmout postoj k provádění fyziodekčního vyšetření u osob ve věkovém rozmezí 15–18 let. Z praxe jsou známy případy, kdy bylo fyziodekční vyšetření u těchto mladistvých osob prováděno, avšak je třeba stanovit přesné podmínky. Jsem toho názoru, že bychom se zde měli inspirovat právní úpravou výslechu mladistvého. Proto považuji za žádoucí, aby byl o provádění tohoto úkonu vyrozuměn jeho zákonný zástupce, případně opatrovník. Dále jsem toho názoru, že by měl zákonný zástupce, potažmo opatrovník, mít právo se úkonu účastnit, avšak pouze v pasivní podobě, kdy bude tomuto úkonu pouze přihlížet. Pro zvýšení účelnosti fyziodekčního vyšetření může být přínosné, aby rodič úkonu přihlížel z místa, kde jej mladistvý nemůže vidět, aby nebyl jeho přítomností výrazněji ovlivňován. Krom zákonného zástupce by pak měl být o konání úkonu vyrozuměn Orgán sociálně právní ochrany dítěte (tzv. OSPOD), který by měl být provádění fyziodekčního vyšetření i přítomen. Pracovník OSPODu také může pomoci mladistvému objasnit smysl a účel prováděného vyšetření. Taktéž považuji za vhodné pořízení videozáznamu o průběhu fyziodekčního vyšetření prováděného u osoby mladší 18 let. Rovněž považuji za vhodné i vypracování speciální metodiky týkající provádění fyziodekčního vyšetření u mladistvých osob, kterou by se mohly řídit osoby, které toto vyšetření v praxi přímo provádějí.²⁵

5 Vyhodnocení provedeného fyziodekčního vyšetření

Po provedeném fyziodekčním vyšetření je třeba jej náležitě vyhodnotit. Toto vyhodnocení provádějí speciálně vyškolení pracovníci v rámci Kriminalistického ústavu v Praze. Výstupem je pak tzv. Zpráva o provedení a výsledku fyziodekčního vyšetření.

Jak již samotné označení této zprávy napovídá, je v ní detailně popsán průběh vyšetření, jsou zde zaznamenány naměřené hodnoty a závěrem je pak v této zprávě obsaženo i vyhodnocení naměřených hodnot v kontextu pokládaných otázek, kdy je proveden soud ohledně pravdivosti či nepravdivosti odpovědí vyšetřovaného.

²⁴ K problematice paměťových stop v kriminalistice srov. např. POLIŠENSKÁ, V., STRAUS, J. *Kriminalistická psychologie pro pracovníky policie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2023, s. 48 a násl. ISBN 978-80-7380-923-2.

²⁵ V zahraničí se s obdobnými metodikami můžeme setkávat již nyní, k tomu srov. např. Practice Guidelines for Assessment, Treatment and Intervention with Adolescents Who Have Engaged in Sexually Abusive Behavior. *The Association for the Treatment of Sexual Abusers* [online]. 2018 [cit. 8. 11. 2024]. Dostupné z: <https://members.atsa.com/ap/CloudFile/Download/r6g7OQAp>

V předložené zprávě je vždy přesně vymezeno, na které položené otázky bylo odpovězeno pravdivě a na které nikoliv. Důležité je taktéž specifikování těch znaků, na jejichž základě bylo rozhodováno o pravdivosti či nepravdivosti odpovědi. Otázkou pak je, zda je takováto zpráva dostačující z pohledu důkazní hodnoty, či zda by mělo být o výsledku provedeného vyšetření vyhotoveno odborné vyjádření, nebo přímo i znalecký posudek. Jsem toho názoru, že za současného stavu, kdy je výsledek tohoto vyšetření považován za pomocnou informaci, mající hodnotu především z hlediska taktického, a kdy na základě provedeného vyšetření mohou být proti konkrétní osobě shromažďovány další důkazy, je forma, ve které jsou výsledky provedeného vyšetření zpracovány, dostačující. Pokud by však mělo být fyziodetekční vyšetření v praxi využíváno častěji a dostalo by se i do takového postavení, kdy by mohlo sloužit běžně za důkaz, a to *ad absurdum* i za důkaz přímý, považoval bych za žádoucí, aby byly jeho výsledky zpracovány formou znaleckého posudku.

Pokud je pak řeč o znaleckých posudcích, pro praxi by mohlo být velmi zajímavé i to, kdyby se mohl fyziodetekčního vyšetření účastnit znalec – psychiatr, který by takto zjištěné skutečnosti ohledně chování vyšetřovaného zohlednil ve znaleckém posudku k jeho osobě z pohledu psychiatrie. Doposud však takováto spolupráce nebývá častěji navazována, což nabízí nyní prostor pro zlepšení, kdy účast znalce z oboru psychiatrie při fyziodetekčním vyšetření, byť hovoříme o účasti zcela pasivní, tedy v roli pouhého pozorovatele, by mohla být pro praxi velmi přínosnou.

V souvislosti s vyhodnocením výsledků fyziodetekčního vyšetření se pak lze zabývat i otázkou, jak přínosné informace můžeme při tomto vyšetření získat. Pro vyšetřovatele budou asi nejzajímavější odpovědi na tzv. kritické otázky, tedy ty otázky, které se týkají bližších okolností samotného trestného činu (např. „Podílel jste se nějakým způsobem na úmrtí osoby XY?“ apod.). Tyto otázky by však neměly být to jediné, co bude vyšetřovatele zajímat, neboť hodnověrnost výpovědi při fyziodetekčním vyšetření je třeba hodnotit v širších souvislostech. Informace získané při fyziodetekčním vyšetření mohou mít především taktický význam, kdy na základě takto zjištěných informací lze později vyhledávat a zajišťovat další důkazy. Lze totiž získat informace o tom, kde například pachatel ukryl zbraň, kde ukryl odcizené věci, kdo další se na páchání trestného činu podílel, či co bylo jeho motivací. Na základě výsledků vyšetření lze pak také ve spojení s dalšími zjištěnými skutečnostmi mnohdy také i naopak vyvrátit podezření proti konkrétní osobě.

Otázkou pak zůstává, zda by měl mít vyšetřovaný právo se k výsledkům vyšetření vyjádřit. Pokud je vyšetřovaný v procesním postavení obviněného, pak má právo po skončení vyšetřování prostudovat trestní spis, a to zcela kompletní, včetně všech příloh, jak vyplývá z ustanovení § 166 odst. 1 tr. řádu. Jak judikuje Ústavní soud, „*Smyslem ust. § 166 odst. 1 tr. řádu o skončení vyšetřování je mj. realizace práva na obhajobu v důležitém okamžiku trestního řízení, jež má vstoupit do fáze řízení před soudem. Zároveň slouží institut prostudování spisu k prověrce dodržování procesních předpisů ve vyšetřování, což je důležité i z hlediska náležitého zjištění skutkového stavu věci.*“²⁶ Je pravidlem, že obviněný má právo se k obsahu spisu a dosavadním výsledkům vyšetřování vyjádřit, respektive může učinit další důkazní návrhy. Otázkou je, zda se může

²⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 8. 2008, sp. zn. III. ÚS 1537/07, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu č. 50/2008.

obviněný k výsledkům fyziodetekčního vyšetření vyjádřit již v rámci sepisovaného Záznamu o prostudování trestního spisu, či zda tak lze učinit pouze formou výslechu. Jsem toho názoru, že nelze obviněnému nijak bránit v tom, aby se k výsledkům tohoto vyšetření vyjádřil již při prostudování spisu. To je dáno především tím, že při nařízeném hlavním líčení bude mít opětovně právo se k věci vyjádřit, kdy tato jeho výpověď bude mít procesní hodnotu. Pokud však obviněný se závěry z provedeného fyziodetekčního vyšetření nesouhlasí a chce uvést některé podstatné skutečnosti, které by mohly ovlivnit výsledek vyšetřování, pak bych považoval za vhodnější ten postup, kdy obviněný při prostudování trestního spisu navrhne provést důkaz jeho opětovným výslechem v procesním postavení obviněného, kdy se k výsledkům vyšetření vyjádří.

Otazník pak zůstává nad tím, jak v tomto ohledu zacházet se svědky a poškozenými. Pokud je ve věci skončeno vyšetřování a věc bude předána státnímu zástupci s návrhem na podání obžaloby, pak vzniká nárok na prostudování trestního spisu i poškozenému, který se k trestnímu řízení dříve připojil s návrhem na rozhodnutí soudu o náhradě škody či nemajetkové újmy. Pouhý svědek však takovéto právo nemá. Byť je v praxi méně časté, že by byli fyziodetekčnímu vyšetření podrobováni svědci, kteří zároveň nejsou poškozenými, může takováto situace rovněž nastat, a poté bude tato osoba krácena o právo se k výsledkům vyšetření vyjádřit. Stejně tak tomu bude i v případech, kdy je sice osoba v procesním postavení poškozeného, a měla by tak nárok na prostudování spisu, avšak vyšetřování není skončeno návrhem na podání obžaloby, nýbrž odložením věci pro některý z důvodů uvedených v ustanovení § 159a tr. řádu. V takovém případě sice poškozenému zůstává zachováno právo na nahlédnutí do trestního spisu, avšak musí tak být učiněno dříve, než bude věc odložena.

S ohledem na tyto úvahy pak *de lege ferenda* navrhuji, aby byla osobám, které se podrobily fyziodetekčnímu vyšetření, vždy dána možnost se k výsledkům tohoto vyšetření vyjádřit. Zcela jistě tak nelze učinit bezprostředně po vyšetření, neboť jeho výsledky je nejprve třeba vyhodnotit. Tento postup by také nebyl vhodný z taktických důvodů. Situaci lze vyřešit tím, že policejní orgán informuje osobu, která se vyšetření podrobila, o možnosti se vyjádřit k jeho výsledkům, a to dříve, než věc předá státnímu zástupci s návrhem na podání obžaloby, nebo věc odloží. Při tomto vyjádření je třeba respektovat procesní postavení těchto osob, kdy obviněný může uvádět i nepravdu, avšak nesmí nikoho křivě obvinít. Naopak svědek musí vypovídat vždy pravdivě. Toto vyjádření pak může být cennou informací před ukončením věci a také větší zárukou zákonnosti takto provedeného úkonu.

6 Zahraniční zkušenosti

Problematika fyziodetekčního vyšetření je vnímána jako zajímavá otázka v mnohých státech, přičemž postoj států k využití této metody v kriminalistické praxi a v trestní řízení je rozdílný. Obecně lze ale detekovat dva postoje – na straně jedné přijímání této metody a její, byť někdy značně omezené, zavádění do kriminalistické praxe, a dále pak na straně druhé naopak odmítání fyziodetekčního vyšetření jako metody, která nemůže dosáhnout objektivních výsledků, nebo jejíž využívání je v kolizi s některým ze základních lidských práv či práv procesního charakteru. První z přístupů je zastáván především ve východních

zemích, jako je Čína či Rusko, a druhý, odmítavější přístup, je charakteristický pro západní země, zejména pro státy Evropské unie.

Jak již bylo naznačeno v úvodu, metoda fyziodetekce se začala rozvíjet především v USA, kde je také v praxi v některých případech hojně využívána, a kde s touto metodou mají bezmála sedmdesátileté zkušenosti. USA tak mají bohatou praxi s využíváním této metody a odborníci, kteří se touto metodou zabývají v Evropě, hojně čerpají z těchto poznatků.²⁷ V USA také vznikla American Polygraph Association²⁸, kde se pravidelně školí všichni pracovníci, kteří v praxi provádějí fyziodetekční vyšetření.²⁹ Tato asociace rovněž stanovuje standardy pro provádění fyziodetekčního vyšetření.

Podle americké soudní doktríny a platné legislativy výsledek fyziodetekčního vyšetření nemá důkazní význam. V praxi je však přístup poněkud jiný – výsledek fyziodetekčního vyšetření může být využit i jako důkaz v trestním řízení, avšak za podmínky předchozího souhlasu všech stran.³⁰ Je ale zároveň třeba reflektovat specifika soudního systému v USA, kdy v každém státě platí více či méně odlišná právní regulace a liší se i judikatura. Nastává tak situace, kdy některé soudy výsledek tohoto vyšetření jako důkaz připouštějí (zpravidla však jako důkaz nepřímý) a jiné jej zase striktně odmítají.

Pokud jde o evropské státy, je postoj oproti USA odlišný, především více zdrženlivý. V roce 2012 však Litva iniciovala výzkum v evropských státech, jehož cílem bylo zjistit, jak tyto státy v praxi využívají metodu fyziodetekčního vyšetření a jaký mají postoj k této metodě v kontextu dokazování v trestním řízení. Na základě výzkumu bylo zjištěno, že praxe je v jednotlivých státech různá. Některé státy polygraf v rámci vyšetřování nevyužívají vůbec, jiné jej využívají v rámci vyšetřování jako prostředek k obstarání dalších důkazů. Výjimečně pak některé státy připouštějí využití výsledku fyziodetekčního vyšetření i jako důkazu v řízení před soudem.³¹

Jak uvádí Strigáčová, „Členské štáty EÚ, ktoré nevykonávajú psychofyziologicalké vyšetrenie pravdivosti výpovede uvádzajú ako dôvod predovšetkým absenciu právnej úpravy takejto metódy a stečnosť, že vyšetrenie na detektore lži je v rozpore so základnými princípmi zákonnosti, predovšetkým so zásadou krontradiktórnosti konania, s princípom nedotknutelnosti osoby a ľudskej dôstojnosti, s princípom neprípustnosti použitia násilia a donucovania v dokazovaní a v neposlední rade so zákazom sebeobviňovania.“³² Ve Slovinsku, Velké Británii (která dnes však již není členem Evropské unie), Estonsku, Maďarsku, Slovensku či Polsku není výsledek vyšetření na polygrafu vnímán jako spolehlivý důkaz, který by mohl před soudem obstát. To však neznamená, že tyto státy polygraf nevyužívají alespoň v průběhu vyšetřování (zejména té nejzávažnější) trestné činnosti.

²⁷ K možnostem využívání fyziodetekční metody v USA blíže srov. KOHOUT, VRANÁ, op. cit.

²⁸ Dále „APA“.

²⁹ Více o této asociaci na <http://www.polygraph.org>

³⁰ KOHOUT, VRANÁ, op. cit.

³¹ Council of the European Union Draft Note NO 18030/12, závěrečná zpráva z výzkumu „Use of polygraph examination and other non-traditional tools in criminal and other investigations in the European Union member states“ (Council of the European Union Draft Note No 11349/2/13).

³² STRIGÁČOVÁ, D. Detektor lži jako dokazný prostriedok v trestnom konaní In: KALVODOVÁ, V., HRUŠÁKOVÁ, M. *Dokazování v trestním řízení. Právní, kriminologické a kriminalistické aspekty*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 321–341. ISBN 978-80-210-8072-0.

Pokud se podíváme k našim východním sousedům, tedy na Slovensko, tak zde převládá negativní postoj k využití výsledku fyziodetekčního vyšetření jako důkazu v trestním řízení, byť slovenské procesní právo vychází z prakticky stejné definice pojmu „důkaz“, jako je tomu v případě našeho trestního řádu. Lze citovat judikaturu Nejvyššího soudu Slovenské republiky, podle které „Výsledky vyšetření na polygrafu, tzv. detektoru lži, nelze v trestním řízení použít jako důkaz, protože podstatou takového vyšetření je výslech obviněného ke skutečnosti, které se týkají trestného činu. V trestním řízení je však možné použít jen ty poznatky, které obviněný poskytl v souladu s ustanovením § 91 a násl. tr. řádu, což v případě jeho vyšetření (výslechu) na detektoru lži není splněno.“³³ Vyšetření na polygrafu se nepoužívá ani v kriminalistické praxi, neboť postoj slovenských soudů je takový, že by se jednalo o nezákonně provedený výslech.³⁴

V Německu měli sice jako jeden z prvních evropských států zkušenost s využíváním polygrafu, když tyto přístroje vlastní konstrukce vyráběli již ve 20. letech 20. stol., avšak tento prostředek nebyl trvale zaveden do praxe, a to především z toho důvodu, že již v roce 1954 rozhodl Nejvyšší spolkový soud o zákazu používání polygrafu. Důvodem bylo hlavně to, užití této metody údajně narušuje svobodu rozhodování osoby.³⁵

Z podobných důvodů jako v Německu, a také v souvislosti s historickým propojením těchto států a podobností jejich právní úpravy, bylo vyšetření na polygrafu zakázáno rovněž v Rakousku.³⁶

V Polsku je postoj orgánů činných v trestním řízení k fyziodetekčnímu vyšetření trochu odlišný. První pokusy s využíváním polygrafu jako přístroje k odhalení lži jsou v této zemi datovány do počátku 60. let 20. století. Vliv na postoj k tomuto vyšetření měly dva případy, jednak tzv. *Olštyňský případ*, kdy byl na základě fyziodetekčního vyšetření odhalen vrah, a pak také tzv. *případ Lubelský*, kdy byl rovněž výsledek fyziodetekčního vyšetření předložen soudu jako důkaz, avšak soud konstatoval, že jej není možno připustit, neboť je toto vyšetření založeno na zkoumání experimentálního charakteru.³⁷ Komplexní postoj k této problematice pak zaujal polský Nejvyšší soud v roce 1976, kdy připustil možnost využívání polygrafu, avšak s tím, že fyziodetekční vyšetření má pouze podpůrný charakter a nelze jej vnímat jako samostatný důkaz.³⁸

Větší otevřenost vůči polygrafickému vyšetření panuje v Litvě, přičemž přístup tohoto státu k předmětné metodě je v mnohém specifický.³⁹ V tomto státě totiž existuje zvláštní právní předpis – samostatná právní úprava upravující vyšetření na polygrafu.⁴⁰ V úvodu tohoto předpisu jsou vymezeny základní pojmy jako je polygraf, vyšetření na polygrafu, osoba

³³ K tomu blíže srov. Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 30. 7. 2002, sp. zn. 6 Tz 13/02.

³⁴ STRIGÁČOVÁ, op. cit., s. 336.

³⁵ KOHOUT, VRANÁ, op. cit.

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ WIDACKI, J. *Badania poligraficzne w Polsce*. Krakow: Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne, 2014, s. 31 a násl. ISBN 978-83-7571-259-9.

³⁹ Autor v této části čerpá především ze svých osobních zkušeností získaných při stáži ve Forensic Science Centre of Lithuania v roce 2023.

⁴⁰ LAW ON THE USE OF THE POLYGRAPH, 29 August 2000, No VIII-1906.

provádějící toto vyšetření apod. Dále jsou zde upraveny podmínky provádění tohoto vyšetření, kdy zákon uvádí, že „*Subjekty provádějící vyšetření musí při své činnosti postupovat v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů, Ústavou Litevské republiky, tímto zákonem a dalšími zákony, jakož i jinými právními předpisy přijatými parlamentem, mezinárodními smlouvami Litevské republiky, dekrety prezidenta Litevské republiky a dalšími právními předpisy republiky, usneseními vlády a dalšími právními akty.*“⁴¹ Provádění vyšetření na polygrafu je však omezeno pouze na úzký okruh osob, které vymezuje čl. 4 odst. 2 zákona o provádění fyziodetekčního vyšetření.⁴²

Výsledky vyšetření na polygrafu tak nejsou ani v Litvě vnímány jako natolik důvěryhodné, aby mohly sloužit za důkaz v trestním řízení. K tomu se vyjadřuje i litevská judikatura, kdy Nejvyšší soud uvádí, že „*Polygraf je přístroj, který zaznamenává fyziologické změny, k nimž dochází v těle osoby během vyšetření tímto přístrojem a na nichž je založeno vyhodnocení tvrzení osoby vyšetřované tímto přístrojem. Údaje získané z vyšetření na detektoru lži nesplňují požadavky na důkazy stanovené v článku 20 ZPP. Skutečnost, že v přípravném řízení byl na žádost vyšetřované osoby použit detektor lži, však sama o sobě nezakládá důvod k tvrzení, že v dané věci došlo k zásadnímu porušení ZSZ.*“⁴³

I přes výše uvedené je však v litevské justiční praxi vyšetření na polygrafu využíváno, byť jeho výsledek není přípustný jako důkaz. Přesto má toto vyšetření své významné místo v kriminalistické praxi, kdy napomáhá v odhalování pachatelů trestných činů. Možnostem využití polygrafu v praxi se věnovala například autorská dvojice Saldžiunas a Kolvalenka.⁴⁴

7 Fyziodetekční vyšetření v kontextu práva na spravedlivý proces

O tom, zda je možné výsledek vyšetření na polygrafu požit jako v důkaz v trestním řízení, se vedou dlouhodobě diskuse, a postoj k této otázce není jednotný. Jak bylo již naznačeno výše, některé státy využití tohoto vyšetření jako důkazu umožňují, jiné nikoli. Nyní se zaměřím na situaci v České republice, zejména na perspektivu využití fyziodetekčního vyšetření, a to v kontextu práva na spravedlivý proces a taktéž i s přihlédnutím k zásadě *nemo tenetur se ipsum accusare*.

V současné době není v České republice využívání fyziodetekčního vyšetření pro účely trestního řízení nijak legislativně zakotveno (na rozdíl od jiných států, jako je např. Litva – viz výše). Pokud budeme vycházet z definice důkazu tak, jak je zakotvena v trestním řádu, pak může za důkaz sloužit vše, co může přispět k objasnění věci.⁴⁵ V zákoně následuje výčet

⁴¹ Srov. článek 3 předmětného zákona.

⁴² V anglickém znění v tomto místě zákon uvádí: „*persons whose activities are related to the use of, protection of or familiarisation with classified information:*

1) *civil servants from respective institutions, employees working under employment contracts, officials and servicemen, persons selected for service or work at these institutions as well as covert participants of criminal intelligence and covert human intelligence sources;*

2) *civil servants, employees working under employment contracts, officials and servicemen, persons selected for civil service or work as well as covert participants of criminal intelligence where this is requested by other state institutions of the Republic of Lithuania.*“

⁴³ Srov. kasační rozhodnutí v trestních věcech sp. zn. 2 K-31-511/2018 a 2 K-191-697/2018.

⁴⁴ K tomu blíže srov. např. SALDŽIUNAS, V., KOVALENKA, A. Legal Regulation and Practice of Psychophysiological Polygraph Examinations in the Republic of Lithuania. *APA Magazine*. 2013.

⁴⁵ K tomu srov. § 89 odst. 2 tr. řádu.

možných důkazních prostředků, který má však pouze demonstrativní charakter. Při respektování této definice tak můžeme dojít k závěru, že využití vyšetření na polygrafu může být podřazeno pod pojem důkazu, jak vyplývá z této definice. Zároveň se nejedná o nepřipustný způsob dokazování.⁴⁶

I přes výše uvedené však není v současné české trestněprávní praxi výsledek fyziodetekčního vyšetření vnímán jako vhodný k použití jako důkazu v trestním řízení. Z toho důvodu se tato metoda využívá pouze v kriminalistice, a to ve fázi vyšetřování (případně prověřování) trestného činu a odhalování jeho pachatele. Svoje uplatnění nachází zejména v případech, kde je dáno větší množství podezřelých a je třeba některé vyřadit. Vyšetření na polygrafu se v praxi využívá především případech té nejzávažnější trestné činnosti, typicky při vyšetřování vražd, znásilnění, loupeží apod. Je to logické, neboť náročnost tohoto vyšetření výrazně omezuje jeho hojnější využívání. To je dáno rovněž tím, že fyziodetekční vyšetření se provádí pouze v Kriminalistickém ústavu v Praze a k jeho provádění je vyškolen podle standardů APA jen několik pracovníků.

Aby mohl být výsledek fyziodetekčního vyšetření uplatněn jako důkaz v trestním řízení, a nikoli jako pouhá indicie v průběhu odhalování pachatele trestného činu, byla by vhodná především přesnější právní úprava. Nemusí se jednat o úpravu na úrovni zákona⁴⁷, jako je tomu třeba v případě již zmiňované Litvy, ale postačovala by úprava na úrovni nějakého interního aktu, jakým by mohl být pokyn policejního prezidenta. Otázkou také je, jak více objektivizovat výsledek tohoto vyšetření. Možností je formulovat závěr provedeného fyziodetekčního vyšetření jako znalecký posudek, což by mu mohlo dodávat na jeho validitě. O této eventualitě ale již bylo pojednáno výše.

V kontextu objektivizace je pak vhodné zamyslet se nad tím, zda nějak neupravit postup, jakým je samotné vyšetření prováděno. V současnosti jej totiž provádějí speciálně vyškolení pracovníci Kriminalistického ústavu po předchozím souhlasu osoby, která vyšetření podstupuje. Dle současné praxe nesmí být prováděnému vyšetření krom vyšetřujícího a vyšetřovaného nikdo přítomen. V tomto bodě shledávám prostor pro určité změny. Dle mého názoru by mohlo přispět k objektivizaci této metody, pokud by při provádění fyziodetekčního vyšetření byla přítomna i jiná osoba, na prováděném úkonu nezúčastněná (tedy obdoba nezúčastněné osoby při provádění domovní prohlídky či dalších podobných procesních úkonů). Takovýto postup by ani nemusel prováděné vyšetření nijak narušit, protože nezúčastněná osoba by mohla být přítomna v jiné místnosti, než kde se vyšetření provádí, pouze s tím, že by provádění vyšetření mohla pozorovat např. přes okno. Přítomnost tzv. nezúčastněné osoby by mohla vyvrátit pozdější pochybnosti o tom, jak bylo vyšetření prováděno, zda nebyla vyšetřovaná osoba pod nátlakem, zda odpovídají otázky podle zprávy o provedeném vyšetření těm, které byly ve skutečnosti položeny apod. Jsem si však vědom toho, že pro policejní orgán může být obtížné takovou osobu sehnat, avšak jak již bylo uvedeno, využívání této metody (např. v porovnání se zmiňovanou domovní prohlídkou) není tak časté, a proto by nutnost zajištění přítomnosti nezúčastněných osob nebyla takovou komplikací

⁴⁶ K tomu srov. § 89 odst. 3 tr. řádu.

⁴⁷ Pokud by přece jen byla tato metoda upravena na zákonné úrovni, bylo by vhodné její zařazení mezi tzv. některé zvláštní způsoby dokazování upravené v tr. řádu.

pro provádění tohoto vyšetření, a to obzvláště v porovnání s tím, že by díky tomu mohla být zvýšena důkazní hodnota využití této metody.

Přibrání tzv. nezúčastněné osoby k provádění fyziodetekčního vyšetření by pak mohlo být efektivně nahrazeno i účastí obhájce obviněného, pokud si jej zvolil nebo pokud mu byl ustanoven soudem. S ohledem na specifika fyziodetekčního vyšetření je však žádoucí, aby byla účast obhájce obviněného – na rozdíl od výsledku – ryze pasivního charakteru. Výhodou by bylo také to, že jak již bylo uvedeno, fyziodetekční vyšetření se v praxi nejčastěji využívá při objasňování těch nejzávažnějších trestných činů, kdy v těchto případech bývá zpravidla dán důvod nutné obhajoby s ohledem na hrozí sazbu trestu odnětí svobody, kdy takováto osoba v postavení obviněného musí ze zákona obhájce mít.

Nyní považuji za vhodné dát prostor úvahám nad tím, jaká je právní povaha fyziodetekčního vyšetření, zejména pak s akcentem na otázku, jaký je vztah mezi tímto vyšetřením a výsledkem, jakožto kriminalistickou metodou, a zároveň i procesním úkonem. Výslech můžeme definovat jako „metodu kriminalistické praxe, kterou se na základě zákona získávají formou výpovědi kriminalisticky a právně významné informace z paměťových stop obsažených ve vědomí vyslychaných osob za přísného respektování a dodržování práv i povinností daných zákonem vyslychanému i vyslychajícím“.⁴⁸ Výslech je jedním z nejdůležitějších procesních úkonů, jehož prostřednictvím jsou získávány informace od osob, které vnímaly svými smysly kriminalisticky relevantní události.⁴⁹

Pokud se podíváme na výše uvedenou definici pojmu *výslech* optikou fyziodetekčního vyšetření, pak budou patrné mnohé rozdíly. Z výše uvedené definice se nejprve podává, že se jedná o metodu, kterou se na základě zákona získávají formou výpovědi kriminalisticky a právně významné informace z paměťových stop obsažených ve vědomí vyslychaných osob. Otázkou je, zda můžeme odpovídání na předem přesně vymezený okruh otázek při fyziodetekčním vyšetření považovat za výpověď osoby. Za výpověď se totiž primárně pojímá samostatné vyjádření osoby, která vnímala svými smysly kriminalisticky relevantní události, které bývá až následně případně doplněno o další otázky pojící se k předmětu výsledku. Tomu odpovídá i rozdělení výsledku na fázi monologickou a fázi dialogu. Při fyziodetekčním vyšetření jde pak výlučně o dialog, kdy jsou navíc výrazně omezené možnosti odpovědi vyšetřovaného, který na položené otázky odpovídá výlučně ANO či NE.

Dále pak definice výsledku hovoří o tom, že je výpověď získávána na základě zákona. Ač provádění fyziodetekčního vyšetření (za splnění několika důležitých podmínek) zcela jistě není protizákonným, nelze ani říci, že by zákonem upraveno bylo. V tom taktéž shledávám výraznou mezeru *de lege lata*, kterou by bylo třeba *de lege ferenda* vyplnit adekvátní právní úpravou fyziodetekčního vyšetření. Pokud by pak toto vyšetření mělo být v praxi prováděno častěji, bylo by možné tuto úpravu včlenit i do trestního řádu, a to do části věnované tzv. zvláštním způsobům dokazování.⁵⁰ Právní úprava by se měla věnovat především podmínkám, za nichž lze pro účely trestního řízení fyziodetekční vyšetření provést, a dále pak i samotnému

⁴⁸ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 57. ISBN 978-80-7380-859-4.

⁴⁹ GEHL, R., PLEČAS, S. *Introduction to Criminal Investigation: Processes, Practices and Thinking*. New Westminster: Justice Institute of British Columbia, 2019, s. 128. ISBN 978-1731-460-479.

⁵⁰ K tomu srov. § 104a a násl. tr. řádu.

průběhu tohoto vyšetření a vyhodnocování jeho výsledků. Tím by mohlo dojít ke zvýšení právní jistoty a společně s tím i důkazní hodnoty.⁵¹

Z předložených úvah by se tak na první pohled mohlo zdát, že kriminalistikou definici výsledku nelze v žádném ohledu na fyziodetekční vyšetření aplikovat. To však není zcela pravdou, neboť je nutné zkoumat skutečnou podstatu tohoto vyšetření. Tou je totiž především ověření pravdivosti výpovědi osoby, která může disponovat informacemi ke kriminalisticky relevantní události. Zde je zcela zřejmá podoba s výsledkem, i když jsme u fyziodetekčního vyšetření omezení pouze na dialog, který je určen předem stanoveným okruhem otázek.

Dalším bodem k diskuzi pak zůstává, zda lze na provádění fyziodetekčního vyšetření aplikovat právní úpravu pojící se k provádění výsledku, a to i přes to, že jsou zde v některých bodech výrazné odlišnosti, jak již bylo uvedeno výše. Zákon v případě výsledku zakazuje pokládání sugestivních či kapciózních otázek. Tento zákaz nebývá při provádění fyziodetekčního vyšetření vždy respektován, neboť vyšetřovanému jsou předkládány i některé informace, které on sám doposud neuvedl, a je sledována jeho reakce. V tomto ohledu je nutno připomenout, že při fyziodetekčním vyšetření není tolik podstatná samotná odpověď na otázku, jako její pravdivost. Při tomto pohledu na věc lze připustit jistou míru sugestibility otázek, avšak tato nesmí překročit tu míru, u níž by došlo k výraznému ovlivnění vyšetřovaného, a tím i k zásahu do jeho práv.

Dále je pak nutno se vypořádat i se zásadou *nemo tenetur se ipsum accusare*. Tato zásada totiž zakazuje donucování osoby k sebeobviňování. Velmi zjednodušeně pak tato zásada znamená, že obviněný nemusí vždy uvádět pravdu, tedy může i lhát. Navíc jím zvolený způsob obhajoby mu nesmí být kladen k tíži. Jak je tomu však při fyziodetekčním vyšetření? Smyslem tohoto vyšetření je právě odhalení lži, což pak může být kladeno k tíži vyšetřovanému, respektive mohou takto být zjištěny i skutečnosti, které by obviněný jinak neuvedl, neboť svědčí proti němu. Může se tak zdát, že provádění fyziodetekčního vyšetření u obviněného je v rozporu s touto zásadou, avšak jsem toho názoru, že tento rozpor je v praxi vyřešen tím, že obviněný toto vyšetření podstupuje výlučně dobrovolně. Je tak tedy na jeho uvážení, zda toto vyšetření podstoupí, kdy si musí být vědom, že takto mohou být zjištěny i ty skutečnosti, které by jinak uvádět nechtěl, či zda k provedení vyšetření souhlas nedá. Zde považuji rovněž za vhodné poznamenat, že ve světle předmětné zásady právě ani odmítnutí podrobení se fyziodetekčnímu vyšetření nemůže být kladeno obviněnému k tíži, neboť se jedná o jím zvolený způsob obhajoby.

Za splnění určitých podmínek by tedy nemuselo být vyloučeno využití výsledku fyziodetekčního vyšetření i jako důkazu v trestním řízení, přičemž v některých případech by to mohlo být naopak velmi vhodné. Je však třeba naplnit několik podmínek – vyšetření musí být podstupováno dobrovolně a vyšetřovaný musí mít právo požádat o přerušení či ukončení tohoto vyšetření. Dále je vhodné zaměřit se na větší objektivizaci této metody, a to například přibráním tzv. nezúčastněné osoby či umožněním účasti obhájce obviněného. Vhodné by bylo rovněž zamyslet se nad tím, zda tuto metodu legislativně neupravit. Tato varianta

⁵¹ BROWN, A. N. *Criminal Evidence and Procedure: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd, 2022, s. 173 a násl. ISBN 978-0567005113.

by totiž mohla přinést vyšší míru právní jistoty, sjednocení postupu, a tím i vyšší objektivizaci fyziodetekčního vyšetření. V kontextu zásady volného hodnocení důkazů, a s ohledem na definici pojmu *důkaz* dle § 89 odst. 2 tr. řádu, to sice není nutné, avšak jak bylo již uvedeno, mohlo by to přispět k validizaci této metody. Při naplnění těchto podmínek by pak mohlo být dle mého názoru v budoucnu možné připustit výsledek fyziodetekčního vyšetření i jako důkaz pro účely trestního řízení, který vhodně doplní ostatní důkazy. Z povahy věci však nikdy nemůže být důkazem výlučným a vždy bude podléhat volnému hodnocení důkazů, což znamená, že bude vždy na daném soudci, aby si sám posoudil, zda bude dávat této metodě nějakou váhu. Při tomto svém závěru vycházím především z legální definice pojmu důkaz, a dále též z obecných zásad uplatňovaných v trestním řízení. Také je třeba připustit i možnost, že výsledek fyziodetekčního vyšetření může být pro obviněného i pozitivní, kdy toto vyšetření může vzbudit pochybnosti o tom, zda je obviněný skutečně pachatelem. Pokud bychom však výsledek tohoto vyšetření nepřipustili jako důkaz, mohli bychom obviněnému takto nedovoleně zasáhnout i do jeho práva na účinnou obhajobu, a tím i do jeho práva na spravedlivý proces.

Závěr

Závěrem lze shrnout, že v případě fyziodetekčního vyšetření existuje mnohost pohledů na tuto problematiku, což evokuje velké množství otázek s touto problematikou se pojících. V rámci tohoto textu nelze zcela uspokojivě postihnout všechny kritické otázky, avšak pokusil jsem se zaměřit se na ty nejdůležitější, jejichž, byť alespoň částečné, vyřešení může být značným přínosem pro praxi a může tak přinést nový pohled na metodu fyziodetekčního vyšetření a perspektivu jejího využití pro účely dokazování v trestním řízení. Zároveň bych se na tomto místě pozastavil nad tím, že ačkoli se z mého pohledu jedná o téma velmi aktuální a mající velký potenciál, není metodě fyziodetekčního vyšetření v odborné literatuře věnována až taková pozornost, jakou by si dle mého soudu zasloužovala. Největší penzum prací věnovaných fyziodetekčnímu vyšetření pak zkoumá především psychologické aspekty této metody na úkor těch právních, kdy se zároveň jedná primárně o práce zasazené do kontextu angloamerického právního systému. V evropských státech – s výjimkou některých států, jako je například již několikrát zmiňovaná Litva – pak stojí téma fyziodetekčního vyšetření v rámci odborné literatury spíše v pozadí. Aktuálních prací na toto téma je minimum, proto je nutné čerpat především ze starší odborné literatury, a to primárně angloamerické. V tomto směru proto shledávám široký prostor pro iniciování odborné diskuse nad touto problematikou, kdy výsledkem mohou být i některé závěry vedoucí k hojnějšímu využívání předmětné metody pro účel trestněprávní a kriminalistické praxe.

V úvodu tohoto článku jsem se zaměřil na postavení fyziodetekčního vyšetření v kontextu dokazování v trestním řízení, na jeho samotnou podstatu a taktéž jsem zde výklad doplnil o stručný historický exkurs, který umožňuje celistvější uchopení celé problematiky.

V další části jsem se pak věnoval samotnému průběhu tohoto vyšetření, kdy jsem se snažil poukázat na ty oblasti, které mohou být v praxi problematické, či které nabízejí určitý

prostor pro vylepšení. V těchto souvislostech jsem například pojednal o možnosti využití umělé inteligence při provádění fyziodetekčního vyšetření, což je sice nyní hudbou daleké budoucnosti, avšak zároveň se jedná o velmi perspektivní možnost, kdy zapojení umělé inteligence by mohlo usnadnit přípravu i samotné provádění vyšetření a zároveň by mohlo přinést i větší objektivizaci této metody.

V souvislosti s prováděním fyziodetekčního vyšetření jsem se pak zabýval dalšími provokativními body, jako je například umožnění přítomnosti nezúčastněné osoby či obhájce obviněného při provádění tohoto vyšetření, neboť jsem toho názoru, že by takto mohlo být docíleno vyšší důkazní váhy výsledků vyšetření a větší objektivizace této metody. Také jsem se zabýval otázkou, zda je možné provádět fyziodetekční vyšetření u osob, které ještě nedosáhly plnoletosti, a pokud ano, pak za jakých podmínek. Zde se přikláním k názoru, že vyšetření lze podrobit i osoby mladší 18 let, avšak vždy musí být přihlédnuto ke konkrétním okolnostem případu, k jejich vyspělosti a jejich psychickému rozpoložení, zejména pak u obětí trestných činů, kde je třeba se vyvarovat tzv. sekundární viktimizaci.

Ve svém textu jsem se rovněž věnoval i zahraničním zkušenostem s prováděním tohoto druhu vyšetření, kdy jsem především čerpal ze svých osobních zkušeností získaných při stáži na litevském kriminalistickém ústavu ve Vilniusu.

Poslední část pak byla věnovaná možnosti využití výsledků fyziodetekčního vyšetření pro důkazní účely v rámci trestního řízení. Jsem si vědom toho, že v současné době není výsledek fyziodetekčního vyšetření považován za důkaz. Otázkou však je, zda není na místě tento přístup mírně modifikovat a připustit možnost důkazního využití za splnění specifických podmínek. V opačném případě by totiž mohlo být například i zasaženo do práva na spravedlivý proces z pohledu obviněného, který by chtěl tímto vyšetřením dokázat svoji nevinu. K tomuto problému je třeba přistupovat ve světle platných zásad trestního řízení, zejména pak zásady volného hodnocení důkazů. Také je závěrem vhodné připomenout, že současná právní úprava nevylučuje s ohledem na dikci § 89 trestního řádu využití fyziodetekčního vyšetření jako důkazního prostředku. V této souvislosti lze ještě uvést, že bych považoval za vhodné, pokud by byl výsledek tohoto vyšetření zpracován ve formě znaleckého posudku, nikoli pouhé „zprávy“ o průběhu tohoto vyšetření. I tím lze totiž zvýšit důkazní hodnotu této metody.

Cílem tohoto článku zcela jistě nebyla adorace metody fyziodetekčního vyšetření jako „samospásného“ důkazního prostředku, který lze spolehlivě užít na všechny případy a který takřka vždy vede k odhalení pachatele. Takovéto závěry by byly nejen přehnané, ale nebyly by ani pravdivé. Taktéž cílem tohoto článku zcela jistě není ani poskytnout nějaký jednoznačný závěr, týkající se využitelnosti fyziodetekčního vyšetření pro důkazní účely. I přes to však vnímám metodu fyziodetekčního vyšetření jako metodu mající značnou perspektivu, kdy považuji za žádoucí tento její potenciál i nadále rozvíjet.

V rámci textu jsem průběžně předkládal některé úvahy *de lege ferenda*, které by mohly vést k rozšíření využívání fyziodetekčního vyšetření v trestněprávní a kriminalistické praxi, a dále by mohly též zvýšit i právní jistotu a míru objektivnosti této metody. Jsem toho názoru, že by se objektivita této metody rapidně zvýšila obligatorní přítomností nezúčastněné osoby,

která by měla přehled o celém průběhu vyšetření. Její přítomnost by pak bylo možné nahradit také přítomností obhájce, pokud by byla tomuto vyšetření podrobována osoba v procesním postavení obviněného. Jsem toho názoru, že v budoucnu by při splnění některých kritérií uvedených v tomto článku mohl být připuštěn výsledek fyziodetekčního vyšetření jako jeden z nepřímých důkazů, který by společně s dalšími důkazy tvořil logickou a ucelenou strukturu prokazující vinu konkrétní osoby. Zároveň však chci znovu připomenout, že k tomuto je dle mého ještě daleká cesta, a tak bylo cílem tohoto článku prostřednictvím různých provokativních úvah především iniciovat diskusi nad touto problematikou a předložit některé návrhy *de lege ferenda*, které by mohly v budoucnu napomoci implementaci této metody do trestněprávní a kriminalistické praxe.

Příspěvek je zveřejněn pod mezinárodní verzí licence
Creative Commons 4.0 International (CC-BY-4.0).